

Έγραψαν για το βιβλίο...

Το παλιόπαιδο

Αγγελική Δαρλάση

Εικονογράφηση: Ίρις Σαμαρτζή

[...] Είναι μια από τις πιο τρυφερά σκληρές και ρεαλιστικές ιστορίες που διάβασα ποτέ. Το σκληρό πρόσωπο της Βενεζουέλας (μη σας μοιάζει μακρινή η χώρα) και της φτώχειας όλου του κόσμου στο απόλυτο κοντράστ της ποιητικής αφήγησης της Αγγελικής Δαρλάση. Χαϊδεύει η συγγραφέας τις λέξεις με τρυφερότητα σα να σκουπίζει το δάκρυ από το μάγουλο των Φέλιξ όλης της γης. Όχι των Φέλιξ που αδικούν τον εαυτό τους και μπλέκουν στα γρανάζια της (μικρο)εγκληματικότητας/παραβατικότητας για να αγοράσουν νέο κινητό, αναγνώστη μου. Μα των Φέλιξ που γεννήθηκαν σε μέρος άγνοο από ανθρώπους, φτωχό σε πολιτικές αποφάσεις και με σκισμένη τη σελίδα που γράφει “παιδικά όνειρα”. Που ένα κλεμμένο καρβέλι σε κάνει Γιάννη Αγιάνη και το “Παλιόπαιδο” στο κρεμάνε κουδούνι ώσπου να πεις “Κόλασή μου, μη φεύγεις. Τώρα έμαθα κοντά σου”.

Η αφεγάδιαστη αφήγηση της συγγραφέως που σιμπτάει λέξη λέξη την καρδιά του αναγνώστη έχει μερικούς ακόμα συμμάχους.

[...] Η Ίρις Σαμαρτζή έχει κάνει υπέροχη δουλειά. Δεν είναι μόνο οι γκριζόμαυρες αποχρώσεις που τις διακοσμεί με αυτό το ευρηματικό κόκκινο που κινεί τις ζωγραφιές στις λεπτομέρειές τους. Ούτε η αλληλεπιδραστική σχέση που αναπτύσσει με το κείμενο της Α. Δαρλάση. Είναι η συνολική προσέγγιση που έχει κάνει στην ιστορία του “Παλιόπαιδου” που καθιστά την εικονογράφηση της ένα ξεχωριστό έργο μέσα σε ένα άλλο. [...]

Απόστολος Πάππος, elniplex.com

[...] Ο Φέλιξ, όπως και τα χιλιάδες κοινωνικώς αποκλεισμένα παιδιά παντού στον κόσμο, καταδεικνύει την ευκολία με την οποία μπαίνουν οι ταμπέλες, πόσο αναπόφευκτο είναι να αποδεχτείς το περιθώριο και πόσο, επιπλέον, αποδοτικό (για τους άλλους) είναι να παραμείνεις εκεί. Η ιστορία του δείχνει, επίσης, πως η επιθυμία και το όραμα της ευτυχίας είναι ικανά να κάνουν ένα παιδί να αντιδράσει στις κακές επιρροές. Η συγγραφέας, για να αποδώσει την προσπάθειά τους να προστατευτούν και να αντισταθούν, χρησιμοποιεί τον μηχανισμό των παιδιών να δημιουργούν φανταστικούς φίλους και να προσωποποιούν άψυχα αντικείμενα

Έγραψαν για το βιβλίο...

όπως είναι τα αστέρια.

[...] Η σύγχρονη, αφαιρετική εικονογράφηση της Ίριδας Σαμαρτζή σε προτρέπει για το παρακάτω – τα ασπρόμαυρα σκίτσα της κινούνται δραστήρια στις σελίδες και αποδίδουν με τις εύγλωττες φωτοσκιάσεις και τις δεικτικές κόκκινες λεπτομέρειές τους τη σκληρή πραγματικότητα της φτώχειας και της εγκληματικότητας αλλά και την έντονη επίδραση της μουσικής.

[...] Βραβεύτηκε από τον Κύκλο Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου (Ελληνικό Τμήμα IBBY) και αναγράφηκε στον Διεθνή Τιμητικό Πίνακα της IBBY, κάτι που αναδεικνύει, έστω και σ' έναν μικρό βαθμό, την αξία που έχει κάθε παιδί και τη δύναμη που έχει ένα όραμα. Όπως και τις αφορμές που δίνει ένα βιβλίο για συζήτηση.

Και το ότι η Τέχνη δεν είναι μόνο για την Τέχνη. Εκτός από πνευματική και ψυχική καλλιέργεια, είναι ένας βασικός κώδικας επικοινωνίας με πρακτική, πολλές φορές σωτήρια, επίδραση στις ζωές των ανθρώπων. Πολύ περισσότερο δε του κάθε «παλιόπαιδου».

Χρυσούλα Γούναρη, oanagnostis.gr

Αυτή είναι η ιστορία ενός παιδιού συνηθισμένου σαν όλα τα παιδιά και ξεχωριστού σαν κάθε παιδί.[...] Μια ιστορία για την πίστη στον άνθρωπο και στον ανθρωπισμό. Μια ιστορία για τη δύναμη της τέχνης και του πολιτισμού ενάντια στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. [...]

Γιώτα Κ. Αλεξάνδρου, kosvoice.gr

[...] Με ρεαλιστικό λόγο και εικόνες που δυστυχώς αντιστοιχούν στην πραγματικότητα περιθωριοποιημένων σύγχρονων κοινωνιών η συγγραφέας επιχειρεί να δείξει τη διέξοδο σε παιδιά που χάνουν κάθε ελπίδα για τη χαρά, την ευτυχία, την ίδια τη ζωή.

[...] Οι μικροί αναγνώστες πρέπει να γνωρίζουν και το άσχημο πρόσωπο της ζωής, για να μπορούν να αντιμετωπίσουν δύσκολες καταστάσεις που ενδεχομένως προκύψουν. Βιβλία σαν αυτό της Αγγελικής Δαρλάση μπορούν να δείξουν ορίζοντες και επιλογές.

Το παλιό παλτό που αντικαθίσταται με το μπουφάν και ξαναέρχεται στο προσκήνιο πάλι, συμβολίζει τις αλλαγές στον τρόπο ζωής του ήρωα (από τη φτώχεια, στη λάμψη της ζωής του περιθωρίου κι ύστερα πίσω στη φτώχεια, η οποία ωστόσο μπορεί να εξασφαλίσει την ευτυχία αρκεί να βρεθούν ενδιαφέροντα).

Η εμπνευσμένη εικονογράφηση της Ίριδας Σαμαρτζή εξασφαλίζει μια δεύτερη ανάγνωση κι έτσι η εικόνα εμπλουτίζει το κείμενο. Πολυχρωμία μπορεί να μην υπάρχει στη ζωή όλων των ανθρώπων, ωστόσο μέσα του βαθιά ο καθένας κρύβει λίγο κόκκινο που μπορεί να το βγάλει στην επιφάνεια και να βάψει μόνος τον κόσμο

Έγραψαν για το βιβλίο...

γύρω του. Ένα βιολί και λίγη μουσική βοηθούν προς την κατεύθυνση αυτή.

Γιώτα Φώτου, kosvoice.gr

[...] Το παιδί μεγαλώνει χωρίς να περιβάλλεται από το πολύτιμο πέπλο της τρυφερότητας και της αισιοδοξίας, μεγαλώνει με δανεικά ρούχα, χωρίς όνειρα ή ελπίδες. Η αυτοπεποίθησή του δεν καλλιεργείται ποτέ και τα ασθενικά όνειρά του εύκολα κάμπτονται και αποδυναμώνονται. Το πιο βαρύ πέπλο που σκιάζει τη ζωή του είναι αυτό της κοινωνικής αφάνειας και της σκληρής ταυτότητας που το συνοδεύει. Είναι το «παλιόπαιδο» μιας κοινωνίας που έχει ακόμη πιο χαμηλά σκαλοπάτια κι από αυτά στα οποία στέκονται οι φτωχοί: εκείνα στα οποία παραπαίουν οι απόκληροι. Ένα τέτοιο παιδί είναι το Παλιόπαιδο που ενδύεται την ταμπέλα που του έχουν «κολλήσει» και σταδιακά ανταποκρίνεται στον προδιαγεγραμμένο ρόλο.

[...] Το βιβλίο υπογράφουν η Αγγελική Δαρλάση (κείμενο) και η Ίρις Σαμαρτζή (εικόνες). Πρόκειται για μια συνεργασία που έχει αποτυπωθεί στο χαρτί με αρμονία, τρυφερότητα, πολύ συναίσθημα και την ελπίδα πως η μιζέρια δεν είναι μη αναστρέψιμη.

[...] Για ποιο λόγο να το επιλέξουν οι γονείς

Να το επιλέξουν για το ανθρωπιστικό του μήνυμα, την τρυφερή χωρίς λυρισμούς αφήγηση και τη θαυμάσια εικονογράφηση. Το παλιόπαιδο είναι μια ιστορία που θα εισάγει τα παιδιά, μέσω του παραδείγματος του μικρού Φελίξ και του επιτυχημένου μουσικού πειράματος El Sistema, στην προβληματική για τη δύναμη της τέχνης και τη σημασία των ευκαιριών που πρέπει να δίνονται στον καθένα και ιδίως σε όσους μοιάζει να μην έχουν καμιά ελπίδα να αλλάξουν και να ξεφύγουν από τον δρόμο της μιζέριας και του λάθους.

Ελένη Κορόβηλα, bookpress.gr

[...] Είναι δυνατό στοιχείο μέσα σε μια τέτοια ιστορία το όπλο. Κόβει την ανάσα στους μικρούς αναγνώστες, που αγωνιούν για το τι θα συμβεί. Μα είπαμε, πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά. Το όπλο όπλο. Το παλιόπαιδο παλιόπαιδο. Κι όταν η μεγάλη ανατροπή έρθει, θα το πούμε και αυτό. Μπορεί ένα όπλο να δώσει τη θέση του σε ένα βιολί; Ναι, μπορεί. Αρκεί να έχει πίστη κανείς. Και να μη σταματά να ονειρεύεται, ακόμα κι αν τα όνειρά του είναι όνειρα καλοκαιρινής νυχτός. Όταν ένα παιδί επιλέγει να παίζει βιολί, δεν μπορεί με τίποτα στον κόσμο να είναι παλιόπαιδο. Η Τέχνη μπορεί να είναι λυτρωτική, ψυχοθεραπευτική ή ακόμα και να σώσει ζωές.

[...] Γλώσσα στρωτή, άμεση, πλούσια. Πολλές εικόνες, ξεκάθαρες και καλοσχηματισμένες σκηνές, λειτουργικοί διάλογοι. Η εικονογράφηση της Ίριδας Σαμαρτζή λιτή, αφαιρετική, μοντέρνα, αποτελεσματική, συνάδει με τα εκφραστικά μέσα της συγγραφέως. Η θλίψη φοράει γκρι, η ελπίδα όμως είναι ντυμένη στα κόκκινα. Και οι δυο τους μαζί επιτυγχάνουν ένα ουσιαστικό βιβλίο, που αγγίζει μικρούς και μεγάλους. Η Αγγελική Δαρλάση ξέρει

Έγραψαν για το βιβλίο...

καλά πόσο απαιτητικοί αναγνώστες είναι τα παιδιά. Δεν υποτιμά τη νοημοσύνη τους ούτε στο ελάχιστο. Γι' αυτό και τα κερδίζει ερεθίζοντας τόσο το συναίσθημα, όσο και τον στοχασμό τους.

Ασημίνα Ξηρογιάννη, diastixo.gr

[...] Πως το σκέφτηκες αυτό το θέμα;

Είχα ανάγκη να μιλήσω για την περιθωριοποίηση των παιδιών εξαιτίας της άδικης κατανομής πλούτου. Είναι ένα θέμα το οποίο είχα πρωτοθίξει στο *Τότε που κρύψαμε έναν άγγελο*, επίσης βραβευμένο μυθιστόρημά μου και πολύ αγαπημένο. Εκεί με πρωτοαπασχόλησαν τα φτωχά παιδιά κι η έλλειψη ευκαιριών λόγω κοινωνικών ανισοτήτων. Εκεί η φτώχεια κι οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης είναι αποτέλεσμα των συνεχών πολέμων. Κι εκεί για κάποιους από τους ήρωες η μουσική είναι διέξοδος. Λίγο καιρό μετά την έκδοση εκείνου του βιβλίου μου είδα τυχαία το *El Sistema-Σώζοντας Ζωές* του Γιώργου Αυγερόπουλου. Με συγκλόνησε. Εν μέρει επειδή στο πρόσωπο του Abreu αναγνώρισα και τον δάσκαλο που είχα φανταστεί και περιγράψει και στο *Τότε που κρύψαμε έναν άγγελο*. Ήταν σα να μου επιβεβαίωνε και τη δική μου πεποίθηση πως αν θέλεις να αλλάξεις προς το καλύτερο αυτόν τον κόσμο, πρέπει να ξεκινήσεις ακόμη και μόνος σου, κάνοντας ό,τι εσύ μπορείς καλύτερα και θα βρεθούν κι άλλοι να σε ακολουθήσουν. Το *El Sistema* ξεκίνησε ως προσωπικό όραμα του Abreu, που πολλοί θα μέμφονταν ως ουτοπία. Ξεκίνησε από μια μικρή ορχήστρα έντεκα παιδιών κι από το 1975 έχει αλλάξει τη ζωή εκατοντάδων χιλιάδων παιδιών και των οικογενειών τους. Για τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά η ζωή τους άλλαξε ριζικά προς το καλύτερο. Έχουμε ανάγκη να ακούμε και να λέμε ιστορίες που εμπνέουν.

[...] Το μουσικό σύστημα μπορεί να αλλάξει το σαθρό οικονομικοπολιτικό μας σύστημα;

Ο σύγχρονος (υπερ)καταναλωτικός κόσμος νοσούσε ψυχικά, πνευματικά και ηθικά εδώ και πολύ καιρό, δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο, ούτε τωρινό. Αν κάπου μπορεί λοιπόν να βοηθήσουν και να συμβάλλουν καθοριστικά οι τέχνες γενικότερα κι ο πολιτισμός είναι στο ότι μέσω της ψυχικής και νοητικής καλλιέργειας να μπορούμε να επανεκτιμήσουμε και να αξιολογήσουμε τις ηθικές αξίες και προτεραιότητες και τελικά να γίνουμε συνειδητοποιημένοι, σκεπτόμενοι κι ενεργοί πολίτες διεκδικώντας ένα καλύτερο και δικαιότερο μέλλον για τις επόμενες γενιές. Δεν είναι τυχαίο πως ο πολιτισμός, όπως και η παιδεία, μπήκαν από νωρίς στο στόχαστρο των σκληρών πολιτικοοικονομικών πρακτικών. Ένα σαθρό οικονομικοπολιτικό σύστημα δε θέλει να έχει μορφωμένους και καλλιεργημένους, σκεπτόμενους πολίτες...

Ένα παιδί με ένα βιολί είναι πλούσιο;

Σύμφωνα με τον Abreu τον ιδρυτή του *El Sistema* είναι. Το πιστεύω κι εγώ. Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης, ένα παιδί που έχει ένα βιολί, έχει κατ' αρχήν κάτι για οποίο μαθαίνει να είναι υπεύθυνο. Μέσω της μουσικής καλλιεργείται και δυναμώνει εσωτερικά, ψυχικά και πνευματικά κάθε μέρα όλο και περισσότερο.

Έγραψαν για το βιβλίο...

Τελικά φτώχεια είναι η έλλειψη ταυτότητας;

Φυσικά είναι και η έλλειψη ταυτότητας. Το να αισθάνεσαι κανένας, μόνο και μόνο επειδή είσαι φτωχός, μόνο και μόνο επειδή δεν μπορείς να έχεις τις ίδιες ευκαιρίες ανεξαρτήτως των ικανοτήτων σου σίγουρα καταρρακώνει την ψυχολογία κάθε ανθρώπου, πόσω μάλλον ενός παιδιού. Είναι σα να μην υπάρχουν. Πώς λοιπόν κάποιος που δεν υπάρχει να μπορεί να κάνει κάτι; Από τη στιγμή που ακυρώνεται η, ξεχωριστή, ύπαρξή σου, η ταμπέλα «φτωχός» αντικαθιστά τη μοναδική ταυτότητά σου ως μοναδικού ανθρώπου, σε στιγματίζει κι επιλέγει αντί για σένα τον προσδιορισμό σου στην κοινωνία.

[...] Περιμένετε εσύ και η Ίρις Σαμαρτζή το πρόσφατο βραβείο από τον Κύκλο Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου;

Τόσο η Ίρις όσο κι εγώ θέλουμε να είμαστε περήφανες κάθε φορά για τη δουλειά μας. Δίνουμε κάθε φορά τον καλύτερο εαυτό μας. Δεν εφησυχάζουμε, δεν αρκούμαστε σε manières ή σε ευκολίες. Αντιμετωπίζουμε την τέχνη μας με σεβασμό και θέλουμε να προσφέρουμε κάθε φορά την καλύτερη τέχνη που είμαστε ικανές να δημιουργήσουμε. Το *Παλιόπαιδο* ήταν σαν ένα «στοίχημα» τόσο συγγραφικά, όσο και από άποψη εικονογράφησης. Δεν είναι μια τόσο συνηθισμένη πρόταση βιβλίου. Το βραβείο νομίζω πως το αισθανθήκαμε ως επιβεβαίωση των «πιστεύω» μας για την τέχνη. Ένα επίσης σημαντικό βραβείο είναι η τόσο μεγάλη αγάπη κι αποδοχή που έχει τύχει από το αναγνωστικό κοινό, αναγνώστες κάθε ηλικίας. Αυτό όμως που δεν περίμενα ήταν η αναγραφή για τη συγγραφή του κειμένου στον Διεθνή Τιμητικό Πίνακα της IBBY. Μια πολύ ευχάριστη έκπληξη που δίνει ευκαιρία στο βιβλίο να αναζητήσει πιθανά την τύχη του και στο εξωτερικό.

Συνέντευξη στον Γιώργο Κιούση, presspublica.gr

[...] Ένα αγόρι συνηθισμένο αλλά και ξεχωριστό όπως άλλωστε κάθε παιδί που μεγαλώνει φορώντας την γκριζα θλίψη ενός δανεικού παλτού. Όλοι το φώναζαν παλιόπαιδο, χωρίς κάποιο ιδιαίτερο λόγο – απλά γιατί ήταν το πιο φτωχό και το πιο θλιμμένο.

[...] Ένα συγκλονιστικό βιβλίο από τις Εκδόσεις Πατάκη με συγκλονιστικό κείμενο από την Αγγελική Δαρλάση που γνωρίζει πως οι λέξεις μπορούν να γίνουν μελωδίες και να συγκινήσουν, να αγγίξουν βαθιές χορδές και εικονογράφηση της Ίριδας Σαμαρτζής. Εικόνες σε γκρι αποχρώσεις που θα ήθελες να γίνουν πίνακας για τους τοίχους σου – καταπληκτική δουλειά. [...]

Πέπη, blog.aliceonboard.gr